

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

ג'ציון
191

פרשת בלק

כי עצום הוא ממני

שהם התפילות והברכות שמתפללים ומברכים ישראל לקב"ה בכל יום.

ממחליק לשון

והיתה עצתו בזה במה ששבחם בפיו, שבזה רצה להכניס בהם אם כל החטאים ושורש כל ריחוק והסתרה מפני הבורא ב"ה, שהיא מידת הגאות והרמות רוחא, כמו שדרש רבי פנחס בשם רבי חמא בר חנינא בדברים רבה (א, ב) מה שאמר הכתוב (במשלי כח, כג) "מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממחליק לשון", ש'מוכיח' זה משה, ו'אדם' אלו ישראל שאמר עליהם הקב"ה "ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם" (יחזקאל לד, א), ואמר הקב"ה, בכדי להביאם 'אחרי' אשלח להם את אשר 'חן ימצא' בעיני, זה משה שנאמר בו (בשמות לג, יב) "וגם מצאת חן בעיני", כי היתה דרכו תמיד להביאם ולקרבם להשי"ת בדרך ההכנעה והביטול לפניו, ולהיפך מבלעם שהיה 'מחליק לשון', שהחליק בלשונו לישראל בברכות שהרבה להם (רבינו בחיי בדברים א, א), ומתוך כך גבה לבם ונפלו בשטים כ"ד אלף מהם.

נפש יקרה תצוד

וביאר הרד"ל (בדב"ר שם) שזו היתה עצתו הרעה של בלעם להכשילם בשטים כמו שאמר רבי אבא בר כהנא במסכת סנהדרין (בדף קו ע"א), שמתוך שהכניס בהם גאות ורמות רוחא בברכות שברכם, נכשלו ביצר הרע, וכמו שאמר רבי יוסי בזוהר מקץ (בדף רב ע"א) שאין היצר הרע שורה אלא במקום שיש גסות הרוח, וכמו שדרש רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן במסכת סוטה (בדף ד ע"ב) מה שנאמר במשלי (ו, כו) "ואשת איש נפש יקרה תצוד", שכל אדם שיש בו גסות הרוח לבסוף נכשל באשת איש.

כי היה בלעם מסיתם בגאותו שהכניס בהם שלא לסור לתוכחות משה שהיה מוליכם אחר הקב"ה, כמו שאמרו בתנחומא ישן (פ' דברים, הוספה סי' ב) ובילקוט שמעוני (דברים רמז תשצג) בשם מדרש ילמדנו, שעל כך צווח שלמה (במשלי כז, ו) "נאמנים פצעי אוהב ונערתו נשיות שונא", שכנגד מה שהיה מזהירים משה באהבתו "השמרו לכם פן יפתה לבבכם... וחרה אף ה' בכם" (דברים יא, טז-יז), היה בלעם אומר להם בשנאתו הכבושה, אל תיראו, שהרי בניו אתם, אם כן עשו כל מה שאתם מבקשים ואינו מקפיד עליכם.

ותהי עליו רוח אלהים

וזו היתה תכליתו הרעה בכל ברכותיו ושבחיו לישראל, כמו שאמר רבי אלעזר בזוהר בלק (בדף ריא ע"ב) שכל מה ששיבחו היה בכדי להטיל בהם עינו הרעה, שמתוך שהיו נִסְתִּים אחר שבחיו ויסברו עצמם לבעלי חשיבות יתרה, יהיו נפרדים מהקב"ה, שהרי כלפי קוב"ה אין שייך שום פלא ושבח לדבר אחר, ובתוך כך חָפֵץ שתשלוט בהם עינו הרעה. אבל כבר הקדים להם הקב"ה לישראל את רפואתם במה שהשרה עליהם רוח השכינה שתגן בעדם שלא תשלוט בהם עינו הרעה, וכנרמז במה שנאמר (במדבר כד, ב) "וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלהים", שהיתה רוח ה' שורה על ישראל, כהפורש סודר ומטפחת על ראש התינוק בכדי שלא תשלוט בו עין הרע, וכיון שראה בלעם כך התחיל ואמר 'מה טובו אהליך יעקב'. וביאר בספר בארות המים (באר לחי רואי, סוף פ' כי תבוא)

וְעַתָּה לָכֵּה נָא אֶרֶץ לִי אֵת הָעָם הַזֶּה כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי (ככ, ו). מובא בזוהר בלק (בדף קצח ע"ב) שכאשר ראה בלק ש'כי עצום הוא ממני', שעתיד דוד המלך לצאת מזרעו והוא שיכלה את מלכות מואב בגבורה ותוקף גדול, אמר לבלעם לקללו שלא יצא ממנו, היינו שביקש שיקללו שיכלה זרעו ולא יצא ממנו דוד כמו שביאר החיד"א בפני דוד (פ' בלק, טו). ובספר פרפראות לחכמה (פ' בלק) רימז זאת בתיבות 'כי עצום הוא ממני' העולים כמנין 'בדוד בן ישי', וכן תיבות 'עצום הוא ממני' העולים כמנין 'משיח', שהוא ימחץ פאתי מואב (במדבר כד, יז), וכאשר ראה כך ביקש מבלעם שיקללו.

זכה ויצא ממנו רות

ולכך פנה אל בלעם, כי סבר שיהיה יכול לנצח בכוחו שבפיו את ישראל שכוחם בפיהם, כמו שאמרו בתנחומא (בלק, ג) ובבמדבר רבה (כ, ד), והיתה כוונתו בזה לבטל את כח התפילה שעתיד דוד לגלות, ולהמשיך כח זה אליו כפי כוונתו הרעה, אבל סוף דבר לא עלה הדבר בידו, ואדרבא אף כל מה שהשתדל בדבר נתהפך לו לזכות ועזר שיקום ויעמוד דוד מזרעו שעסק בשירות ותשבחות לקב"ה, כמו שלמד ממנו רב יהודה בשם רב במסכת סוטה (בדף מז ע"א) וסנהדרין (דף קה ע"ב) והוריות (דף י ע"ב) ונזיר (דף כג ע"ב) שלעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוה אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, שבשכר ארבעים ושנים קרבנות שהקריב בלק זכה ויצאה ממנו רות, ופירש רש"י (בהוריות ונזיר שם) שעיקר הדבר הוא מה שזכה שיצא ממנה דוד שריוה להקב"ה בשירות ובתשבחות, כמו שאמר רבי יוחנן במסכת ברכות (בדף ז ע"ב) ובבא בתרא (דף יד ע"ב), וביארו החפץ ה' והאלף המגן (בהוריות שם) שבא רש"י לומר בזה, שכנגד מה שכוונת בלק היתה לנאץ, יצא ממנו דוד שהיה משבח ומהלל את הקב"ה.

עמי זכר נא מה

ועל כך אמר להם הנביא מיכה לישראל (מיכה ו, ה) "עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה'", שהיתה עצתם הרעה לעקור מיישראל את דרך התפילה הנקראת 'מה', כמו שרמז זאת המגלה עמוקות (כפ' בלק) בשמו 'בלעם' העולה בראשי תיבות בא לעקור עטרת מטטרו"ן, שנתכוין לעקור תפילותיהן וברכותיהן של ישראל שמהן קושר המלאך מט"ט עטרות להקב"ה, שהם בסוד המאה ברכות שמברכים ישראל בכל יום לקב"ה כמובא בזוהר בראשית (בדף לו ע"ב), שדוד הוא שתיקן להם זאת, כמו שדרשו בתנחומא (קורח יב) ובבמדבר רבה (יח, כא) מה שאמר דוד על עצמו "נאום הגבר הוקם על" (שמואל ב' כג, א), שהם המאה ברכות שתיקן להם לישראל העולים כמנין 'על', וכעת בא בלעם ברשעתו לבטלם, וכנרמז בנוטריקון שמו שהוא 'על מאה ברכות', כי הוא 'עלה לבטל מאה ברכות', בכך ש'עלה להקריב מ"ב קרבנות עם בלק כאמור, אבל סוף דבר אף מלאך רע יענה אמן ובעל כרחו בירך ושיבח לישראל "מה טובו אהליך יעקב" (במדבר כד, ה), שנרמז בזה מה שדרש רבי מאיר במסכת מנחות (בדף מג ע"ב) שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר (בדברים י, יב) "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך", אל תקרי מה אלא מאה,

ואלה יעמדו על הברכה

העלון מוקדש לרפואת ישועת והצלחת:

יוסף בן אלישבע הדסה, ספיר בת רינת, דוד בן קאטי חנה, דוד בן יעל
להקדשות ניתן לפנות בטל' 076.599.599.1

לעילוי נשמת

יאיר בן רחל, שיינא בת מיכל, יורם רפאל חזקיהו בן יוסף,
יוסף בן שרה, שלום בן שמעון, חי בן סימה, ראו דוד דרור
בן רונית, איסוג בן מריה, יוסף בן מזל טוב.

שסוד סודר זה הוא מה שכתוב (תהלים צג, א) "ה' מלך גאות לבש", היא השכינה שהיא לבוש מלכותו יתברך, שהלבישם הקב"ה לישראל בלבוש גאותו, ובזה הצילים מגאותו ורמות רוחו הרעה של בלעם.

ה' מלך גאות לבש

והיא דרך התפילה שעליה נאמר 'ה' מלך גאות לבש', שנעשים לבושים לקב"ה מצירופי אותיות התפילה, ובהם ועל ידם נתמלאים הבקשות שאנו מבקשים מלפניו, כמו שביאר באמרי פנחס (שער התפילה אות א). כי כאשר מקשר אדם מחשבתו שכנגד האות י' עם דיבורי תפילתו שכנגד האות ה' כמובא בתיקון^ז (בתיקון כא, דף סא ע"ב), נצטרפים האותיות י"ה משם הוי"ה ב"ה, ונתתקן ה'גאווה' העולה כמנין י"ה, שיוצא הדיבור מאחיזת הקליפה, מתוך שעולה ונתעלית ה'גאווה' ממקום נפילתה בשליטת הקליפה, אל שורשה שבאותיות י"ה שבשם, ובזה נתקיים 'ה' מלך גאות לבש', כמובא בדברי רבנו האר"י בשער רוח הקודש (תיקון ז).

שיכלו גסי הרוח

וזהו דרכו של בן דוד שכל מטרתו ותכליתו להביא הנבראים כולם להלל ולשבח לה' ב"ה בשלימות גילוי האותיות י"ה משם הוי"ה, מתוך שתתבטל מידת ה'גאווה' מישראל. כמו שדרש זעירי בשם רבי חנינא במסכת סנהדרין (דף צח ע"א) מה שנאמר (בצפניה ג, יא-יב) "כי אז אסיר מקרבך עליזי גאותך ולא תוסיפי לְגִבְיָהּ עוד בהר קדשי, והשארתי בקרבך עם עני ודל וחסו בשם ה'", שאין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח מישראל, וביאר הצפנת פענח (בפ' בא) שגסי הרוח גורמים בגאווה שיהיו הקליפות יונקים מהאותיות י"ה שבשם הוי"ה ויבואו לכדי הסתרה והעלמה, שהיא היא אריכת הגלות, אבל כאשר נכנעת מידת ה'גאווה' ונתגלים ומאירים בעולם האותיות י"ה שבשם הוי"ה כאמור, הנה מצטרפין ב' האותיות הראשונות שֶׁבִשְׁם עם ב' האחרונות שבו ומכלים את כל גסי הרוח, כמו פרעה ובלעם וכיוצא, ונתגלית מלכותו יתברך בעולם, וכענין 'ה' מלך גאות לבש'.

רוח מלפני יעטוף

ועל כך דרשו רב אסי במסכת יבמות (דף סב ע"א) ורבי יוסי במסכת עבודה

זרה (דף ה ע"א) ונדה (דף יג ע"ב) מה שהבטיח הקב"ה על קץ הגלות (בישעיה נז, טז) "כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי", שאין בן דוד בא עד שֶׁיָּכֻלוּ כל נשמות שבגוף, וביאר בספר זרע ברך (ח"ג, מסכת ברכות, דף כה ע"ג) שהוא סוד גלגולי הנשמות, שכל הנשמות שיורדים לעולם בזמן הזה הם גלגולים, שעל ידי שחוטאים בגלגול הקודם מוכרחים להתגלגל עוד הפעם, וכאשר יָּכֻלוּ כל הנשמות שבגוף, שלא יחטאו הנבראים וממילא לא יצטרכו להתגלגל עוד ויוכלו להוציא כבר את כל הנשמות שבגוף, אז יבוא בן דוד. וכתב שתלוי הכל בביטול הגאווה, שֶׁיָּכֻלוּ גסי הרוח כאמור, וכמו שהביא הילקוט ראובני (בפ' לך אות קט, ובפ' וירא אות צט) מספר התמונה (דף מג ע"א) שכל מי שיש בו מעלה ומידה זו שאינו מתגאה, אלא הוא עניו ושפל מתוך שעוסק בדרכי התשובה והתפילה, לא תצטרך נשמתו להתגלגל שוב בעולם, ועליו נאמר (בתהלים לו, יא) "וענוים ירשו ארץ", שיזכה לראות בימים בהם יש חפץ כשיבוא בן דוד במהרה ויגאלינו.

ענוים הגיע זמן גאולתכם

והוא שאמרו בפסיקתא (פסקא לו) ובילקוט שמעוני (ישעיה רמז תצט) שבשעה שמלך המשיח נגלה, בא ועומד על גג בית המקדש והוא משמיע לישראל ואומר להם 'ענוים הגיע זמן גאולתכם, ואם אין אתם מאמינים, ראו באורי שזרח עליכם', שנאמר (בישעיה ס, א) 'קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח', ועליכם בלבד זרח ולא על עובדי אלילים, שנאמר (שם, ב) 'כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה'. כי רק ישראל שמסורים להם דרכי התפילה וביטול הגאווה, הם הראויים שיתקיים בהם 'מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל', ודרשו בתנחומא (משפטים יא) 'מה טובו אהליך יעקב' כשהמקדשות בנויות ו'משכנותיך ישראל' כשהן חרבות, שבעונות ישראל מתמשכן בית המקדש ונחרב בכדי שלא יָּכֻלוּ ישראל חלילה מצד מידת הדין, אבל סוף דבר תתהפך להם הקללה שהוא החורבן לכרכה, כמו שכתב השל"ה (בפ' בלק, תו"א ב) שאין תכלית כל הגלויות אלא לצרף ולזכך את ישראל במידת הענוה, ואז יהיה יתרון אור ממה שהיה קודם, כי מתוך כך יתהפך להם החושך לאור, ויכנה בית המקדש הגדול, שהוא בנין בית עולמים הנצחי בגאולה השלמה.

"בפיך ובלבבך לעשותו" (דברים ל, יד)

משיעור יום ה' פרשת חוקת תשע"ז

ב

ולכך צד הנוקבא והאשה, שהיא מצד הדין והצמצום, אין בה לתיקוני הזקן, והאיש לעומתה שהוא כנגד הרחמים וגילוי ההשפעה, יש בו את תיקוני הזקן. וגילוי דעת האשה הוא בדיבור, וכמו שאמרו במסכת קידושין (בדף מט ע"ב) שעשרה קבים שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים ואחד כל העולם כולו, אך בצד האיש העיקר הוא המחשבה, ואת פיו עוטף זקן הרומו להסתרה על הדיבור, כי בכך שאינו מדבר תיכף את מחשבתו, בזה מגלה יותר בעומק המחשבה, והוא משום שמאריך אפו ומגלה רחמים ואריכות אפיים על ידי הזקן הסובב את פיו, כי כאשר אינו מגלה תיכף את המחשבה בדיבור, בזה נשפע לו מחשבה עמוקה ורחוקה יותר, לגלות רחמים יותר ולא לגרום לצמצום ודין מתוך דיבורו. כי הוצאת הדיבור מהעלם אל הגילוי הוא מצד הדין והמשפט כמו שאמר רשב"י בתיקון^ז (בתיקון יג, דף כח ע"א), שאחר שהוציא האדם הדיבור מפיו, כבר צייר הדבר ובא לכדי פסק שהענין הוא כך או כך, אך כל שעדיין כנוס הדבר במחשבה יכול האדם לשנותו מהיפך אל היפך, ובכדי שיוציא האדם מפיו דיבור מתוקן צריך הוא לתיקון המחשבה והדעת, ובזה גם בדיבור פשוט שיוציא מפיו יוכל להמשיך חידוש מעשה בראשית, ותורתו תהיה מאירה בפלא גדול, כי כאשר מקשר את מחשבתו שכנגד האות י' עם דיבור פיו שכנגד האות ה' כמובא בתיקון^ז (בתיקון כא, דף סא ע"ב), בזה מצרף ומייחד לאותיות י"ה שבשם הוי"ה ב"ה, ומתקיים בו "כי ב"ה ה' צור עולמים" (ישעיה כו, ד), שנעשה בו ועל ידו חידוש וגילוי במעשה בראשית כמו שאמר רבי אבא בזוהר וארא (דף כב ע"א).

א

ככל שמכוסה דבר מעין הבריות ואין רואים אותו כך יכולים אנו לדעת שנעלה ומקודש וגבוה הוא יותר, וכפי שרואים בחוש שיהלומים ואבנים טובות הטמונים במעמקי האדמה והים ונעלמים מעיני הבריות עולה ומתעלה ערכם יותר ויותר, ומכך למדים אנו שכל דבר הנעלם ונסתר מעיני העולם כפי העלמו מהנבראים כן יקר ונעלה הוא יותר, ולכן המחשבה ותפיסת הדעת של האדם, שהיא הדבר הנסתר והמכוסה שבו, היא הדבר הנעלה והמקודש ביותר, ובה תלויה כל ישועתו ועלייתו וכל בירוורו, שבענין תיקון הדעת והמחשבה עומד ותלוי כל מה שיבוא האדם לידע מהתורה ולקיים את התורה.

וזה שאמר רשב"י בפרקא תליתאה דספרא דצניעותא שבזוהר תרומה (דף קעז ע"ב) שתשעה תיקונים יקירין אתמסרו לדיקנא, כל מה דאיטמר ולא איתגליא עילאה ויקירא אשתכח, והא גִּבְיָהּ קרא (-תשעה תיקוני דיקנא דזעיר אנפין שהם יקרים ומכובדים נמסרו מאריך אנפין לזעיר אנפין, כל דבר שהוא טמיר ונעלם תמיד ואינו מתגלה לעולם הוא יותר עליון בכבוד וחשיבות, ולכן גזו הכתוב את הדיקנא דזעיר אנפין מפני גודל מעלתו, כי בשיר השירים (ה, ג) נזכר רק "לחיי כערוגת הבושם", ולא נזכר הדיקנא, כי מפני שבראש האדם טמון כל טובתו ונשמתו ודעתו, לכך מסובב הראש בשערות הרומזות על כיסוי והסתרה, והמשכת והשפעת הטובה תלויה ועומדת היא בשערות הזקן החלולות, מפני שמהם מתגלים כל הנסתרות וההשפעות הגנוזות בראש ובאות לכדי גילוי, והם כצינורות השפעה של הרחמים המביאים את האדם והבריאה כולה לתכליתה, שהיא גילוי רחמי הש"ת.

וכל זה הוא מעט מן המעט מחלקי אלפים ורבות, ומטיפה מן הים שאין לו סוף בדרכי רחמי השי"ת המתגלים בצמצום גדול דרך תיקוני שערות הזקן הנשפעים לאדם, כי יש עוד מתיקוני הזקן שאין העולם יכול כלל לקבלם לרוב עוצם גילוי הרחמים הנשפעים בהם, ואילו היו מתגלים דרכים אלו לנבראים היו בטלים ומתבטלים העולמות מרוב תשוקה וגעגוע לרחמי השי"ת, ולכן אין להם גילוי אלא לצדיקים גדולים ועצומים המשיגים מגדולת השי"ת, ובהם ועל ידם נמשכים רחמים אלו על כל הנבראים.

ה

ולכן תפיסת דעת האדם על מקומו ומדרגתו ועל מחשבת השי"ת עליו, ודרך השקפתו וראייתו את השגחתו ומבטו של הבורא ב"ה עליו, על עברו על עתידו ועל מצבו הנוכחי, הם שמבדילים חלילה בינו לבין השי"ת, מתוך שאין הם בדרך הראוי שמצד גילוי הרחמים כאמור. ולכן ראשית לכל התבוננות על ה' ב"ה יש לאדם לדבוק בדרכי רחמיו שהם ללא קץ, שבזמן שעושה האדם תשובה וערוכים חטאתיו ועוונותיו לנגד עיניו, צריך הוא לחשוב מרחמי השי"ת ושיש לו תקנה ודרך תשובה בתשובה תתאה, ומתוך שקובע את תפיסת דעתו ברחמי השי"ת יחשוב ויתבונן בליבו, היאך הייתי יכול לחטוא ולמרוד בה' ב"ה אחר שאוהבו הוא כל כך וחושב עליו רק טובות ומשפיע לו ברחמים אין קץ טובות וברכות תמיד, ובזה יבוא האדם לידי תשובה מאהבה, ולא מיראת רצועת הדין והעונש שהיא יראה רעה כמו שאמר רשב"י בזהר (בהקדמה, בדף י"א ע"ב). וכאשר אין האדם בזמן בו עוסק הוא בתשובה ויודי, כל שכן שאין לו לחשוב בדבר מלבד על עיני השי"ת המביטות עליו באהבה ורחמים אין קץ.

אמנם גם לזה אין כל אדם יכול לבוא, כי מפני שמוח האדם מבולבל ואינו מיושב, קשה עליו להתבונן בענין הרוחני לשעה ארוכה, ולכן זאת יקח האדם לעצמו, שיתבונן תמיד שאין בו את היכולת כלל להבין לפני מי הוא עומד, וכנאמר (בישעיה נה, ח) "כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאום ה'", היינו שאין מחשבותי עליכם כפי שהנכם מעמידים ומדמים את מחשבותי עליכם, וכך בדרך השלילה יוכל האדם להסיר מעט את מחשבתו מצד הדין והצמצום, ובתוך כך יפתחו לפניו שערים גדולים אל הביטול וההכנעה לפני השי"ת, ויהיה לכלי לדעת חדש מגדולת ה' ודרכי רחמיו עימו. ובכל זמן שיש לאדם מחשבה שיודע הוא כביכול לפני מי הוא עומד, תיכף יסיר מכך את תפיסת דעתו ומחשבתו וידע שהוא יתברך קדוש ומובדל ובוודאי אינו יודע את מחשבתו עליו, רק ידע שאינו כפי שחושב הוא, אלא נפלא וגבוה הוא ממנו להבין מה היא אהבתו ורצונו יתברך לקרבו לעבודתו לתורה לתפילה ולעולם נצח, להביאו לטובה גדולה לנצח שיצאו ממנו פירות נפלאים לטובה נצחית עין לא ראתה.

ו

ולבוא לדבוק ברחמי השי"ת צריך האדם להעמיד לנגד עיניו ב' ענינים עיקריים, הראשון הוא שירצה את השי"ת בעצמו, ועל אף שיש לו רצונות רבים, יתעורר בכל פעם מחדש להזכיר זאת לעצמו שעיקר הרצון הראוי לו הוא אליו יתברך לבדו, וכל רצון אחר יהיה טפל בעיניו כנגד זה הרצון העיקרי, שהוא הדבקות התמידית ברצון אליו יתברך. וגם אם יהיה לו רצון קדוש, יהיה אשר יהיה, יחקוק וישריש בדעתו וליבו שבלתי הזכרון שהעיקר הוא לרצות אותו יתברך לבדו, לא יוכל להתקיים לפניו יתברך. והרצון השני העיקרי שיהיה לו בזה הוא הרצון לילך ולקיים ולשמור את דרך ה', והוא שיעמוד לו בכל עת שיהיה, שאף כאשר נסתר מאיתו הרצון אליו יתברך יתחזק ברצונו הזה לשמור את דרך ה' ולא לסור ממנה חלילה.

ובכדי שיהיה דבוק האדם בב' רצונות אלו צריך שיכיר וידע מרחמי השי"ת כאמור, שיבין וידע שכל עיקר מה שרחוק הוא מגילוי רחמי השי"ת זהו מפני שלא למד את התורה בדרך הנכון, ולא נתגלתה אליו התורה כפי שהיא באמת. כי עיקר לימוד ועסק התורה הוא בכדי לגלות לנו מי אנחנו ומי הבורא ב"ה, וכיצד אנו במקומנו ומדרגתנו יכולים להיות דבוקים בו יתברך, והדבר המרחיק את האדם מהתורה הוא מה שחושב וסובר בדעתו שיודע הוא כבר מהו טעם של תורה, ומהי דרך ה', וכך הולך וסובב הוא בעולם מתוך מחשבה שיודע הוא כיצד נראה הוא לפני השי"ת, אבל כאשר

והנה הדבר היחיד המפריד בין האדם לבין הבורא ב"ה הם עוונותיו, כמו שאמר ישעיה (נט, א-ב) "הן לא קצרה יד ה' מהושיע ולא כבדה אזנו משמוע, כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם וחטאותיכם הסתירו פנים מכם משמוע", שמפני זוהמת וחלאת העוונות אין לאדם ידיעה בגדולת השי"ת ובעוצם הרחמים המושפעים עליו מאיתו יתברך בכל רגע ורגע. וקודם שמרחיק השי"ת את האדם מפני עוונותיו כי רבו, תחילה מאריך אפו הוא כנגדו למאד מאד, ואין מחשבתו של הבורא ב"ה על האדם כפי שתופס הוא בדעתו, כי בנוהג שבעולם מדמה האדם בדעתו שרשע הוא לפני המקום, וגם כאשר עושה הוא מצוה או עוסק בתורה חושב את עצמו לרשע לפניו יתברך, ובאמת אין הדבר כן, ורק תפיסת דעת זו היא שמרחקת אותו מהבורא ב"ה, שעל ידה מתקיים בו 'עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם', שכאשר נמצאים העוונות תמיד כנגד האדם וכך הוא סובר וחושב שרואה אותו השי"ת כחלילה של עבירות חלילה וחס, הרי שמתרחק בזה מהדבקות והקרבה בה' ב"ה.

ובכדי שישגי האדם מעט מעוצם רחמיו יתברך ומחשבתו עליו, צריך הוא שתהיה תפיסת דעתו והשקפתו על עצמו ועל כל מהותו בסוד תיקוני הזקן, שמחד מסתירים הם את הפה והדיבור, שמצד גילוי הדין והצמצום כאמור, שהוא הפסיקה והשפיטה של האדם על עצמו שחוטא הוא ואינו רצוי לפני ה' ב"ה, אבל מאידך ממשיכים תיקוני הזקן בצינורות דקים ונעלמים את רחמי השי"ת לכוון את האדם אל הטוב ואל הנצחיות, עד שיעשה תשובה שלימה ויתקן את מחשבתו ויכיר בעוצם רחמי השי"ת.

ז

ובענין תיקוני הזקן אין בשכל הבריות את הכלים להכיל ולתפוס מעט בדרכי השי"ת שמנהיג את העולם על פיהם, שנוהג הוא באין סוף רחמים וחסדים עם כל בריה ובריה. ובכדי שלא יהיו העוונות מפרידים בין האדם לבין הבורא ב"ה, צריך הוא להתבונן ברחמי השי"ת, ובזה יתמלא בשמחה גדולה שלפני א"ל רחמן כל כך הוא עומד ועובד, ובאב הרחמים הוא תלוי ונשען. כי לא זו בלבד שלאדם החפץ בו יתברך ורוצה בתורתו ועבודתו מאריך הוא אפו שמן הסתם תחזירו התורה למוטב ויעשה תשובה, אלא אפילו לרשעים הרחוקים מדרך התורה, שאין רואים בהם תקוה לתשובה, גם להם אין חפץ הקב"ה להכריע משפטם לחובה ולפסוק דינם ואינו מגלה את בושותם וחובתם, אלא מביט הוא עליהם בעין טובה ובגילוי רחמים. ולא זו בלבד, אלא אפילו על אלו החוטאים שבטוח וגילוי לפניו יתברך שלא יעשו תשובה, גם עליהם אין הקב"ה רוצה לפסוק את דינם ולהכריע משפטם תיכף ולקריתם חייבים לפניו, אלא ממשיך הוא לגלות עליהם רחמים ולסובבם בדרכים שונים ומשונים לטובתם שמה יתעוררו לתשובה.

וכך בכל שעה ושעה נמשכים רחמים אין קץ על הבריות מצד שפע טובו וחסדו יתברך, ועל דרך שדרש רבי אלעזר במסכת נדה (בדף לא ע"א) מה ששיבח דוד בתהלים (עב, יח-יט) את הקב"ה "עושה נפלאות לבדו וברוך שם כבודו לעולם", שמידת חסדו יתברך נעלמת כל כך מהנבראים עד שאפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו. וכל זה הוא מצד שפע רחמים אין קץ הנמשכים לאדם תמיד ממחשבת טובו וחסדו של ה' ב"ה על האדם, לרוב אהבתו אותו ולעוצם רחמיו עליו כרחם אב אל בנו. ובתכלית טובו וחסדו חפץ הקב"ה ליקח לכל העבירות של האדם ולהופכם לזכויות ומצוות גדולות ולקרבו על ידם יותר ויותר, וגם את המרידות והעבירות החמורות ביותר חפץ ומשתוקק הוא להופכם לזכויות ולהגביה את האדם מתוך שישוב עליהם האדם בתשובה.

וכל צער המתגלגל לאדם בעולם הזה נמשך אף הוא מצד שורש הטובה וסוד הרחמים, ואינם כעונש על מעשיו כפי שסוברים וחושבים העולם, ואינו נקמה כדרך בני אדם חלילה, אלא כל תכליתם היא לצחצח את האדם מזוהמת עוונותיו בכדי לקרבו לפני הבורא ב"ה ולהביאו לכל מיני טובות נצחיות נפלאות שעין לא ראתה אלהים וזולתך, כי צופה הקב"ה על האדם ועל בניו ובני בניו עד סוף כל הדורות להוציא ממנו גזע וענפים נפלאים, שאין מצע שכלו של האדם יכול להכיר בטובות אלו בזמנו ומקומו, אלא רק לעתיד בבוא עת הגמול והשכר, ואז יתגלו הרחמים ויראו הכל את צדקות השי"ת עם הנבראים כולם, ועוצם חסידותו וענותנותו ורחמנותו וגדולתו ונוראותו שנהג עימהם בכל משך ימות עולם.

יכניע האדם את עצמו בכל פעם מחדש ובכל יום כמה וכמה פעמים מחדש ויתבונן שאינו יודע דבר מדרך ה' ואינו יודע לאיזה מדרגות יוכל להגיע על ידי לימוד התורה וקיומה, וכך ישתדל ויתחדש בה תמיד, בכך יוכל לקבל משפע אור התורה, ולהשיג בה את תכליתה ומטרתה, שהוא גילוי רחמי השי"ת ומחשבתו על האדם שמצד תיקוני הזקן כאמור, וכאשר ילמד את התורה ויעסוק בה בדרך הנכון, היא תתבאר לו כראוי באופן שיוכל לקיימה ולשמרה בשלימות גמור.

ז

כי זאת צריכים אנו לידע, שהתורה כיום מכוסה ונעלמת מאיתנו בלבושים רבים, כי יש בה תנאים רבים כדי לדבוק בה ובקיומה, עד שנתלכשה בחטא עץ הדעת בלבושי גשמיות במצוות התלויות בגשם ובחומר, כלקט שכחה ופאה הנעשים מגידולי הארץ, ותפילין הנעשים מעור הבהמה, וציצית מצמר ופשתים, וכל מצוות מעשיות המתקיימות בתנאי הגשמיות לברר לכל הרפ"ח ניצוצין קדישין שנתפזרו בחטא אדם הראשון, וכל הש"ך ופ"ר דינים המתבררים ומתמתקים בכל שעה, ומפני שיש בה בתורה גילוי ושייכות כביכול לכל עניני הגשמיות, שהם דינים וגבורות החוצצים בינינו לבין נשמת וחיי התורה עד שנמתקם בכל דרכי קיום התורה ומצוותיה, לכך יש ריחוק בין הבריות לבין התורה, אמנם לעתיד תתגלה תורת משיח שמצד עץ החיים, שבה אין כל פירוד ודין כלל, ואז תהפך התורה שמצד עץ הדעת טוב ורע להיות לעץ החיים, שהוא כתיקון יום שבת בראשית ויותר מכך, שהרי יתרון האור מן החושך (קהלת ב, יז), שכבר נתבררה התורה למטה למטה ועלתה ונתעלתה גילוייה והשפעתה ביתר שאת ויתר עוז.

ומשמעות הדבר שיגלה המשיח את התורה למטה לכל אדם באופן שכל אחד מישראל ירגיש וידע את התורה במקומו ומדרגתו, ויבחין ויכיר בכך שיש לו חלק גדול ועצום בתורה ובקיום התורה. כי כל החילוק בין מדרגות הצדיקים הוא מצד ידיעת גדולתו יתברך, שתלוי הדבר בידיעה מהרחמים של ה' ב"ה, וגדולת משיח היא בכך שיגלה לכל את הרחמים של ה', כי הוא כולל בנשמתו את דרכי כל הצדיקים, מתוך שכולל הוא את כל ההשגות של כל הצדיקים בידיעתם מרחמי השי"ת, ומפני שכולל הוא את נשמות ישראל כולם, לכך יכול הוא לגלות בהם את רחמי השי"ת.

ובעיקר מגלה הוא בהם את ענין הראש והזקן, שהרי כל דבר הוא קומה שלימה מהראש עד לרגלים, וגם בהשגת רחמי השי"ת יש את ענין הראש והזקן שמצד ומדרגתם, שהיא הידיעה הגדולה ביותר מרחמי השי"ת שידע בר אנוש מיום בריאת השמים והארץ, שהיא נשמה קדמונית וגנוזה מאד שמיום ירידתה לעולם לא השיחה דעתה מענין זה שהוא גילוי רחמי השי"ת לכל נשמות ישראל, כל אחד במדרגתו, ובה ועל ידה לבד יש ביאור וגילוי לתורה לכל יהודי במדרגתו, כי יהיה בכוחו של משיח להמשיך את גילוי השגת נשמה זו לכל אחד ואחד מישראל.

ח

וכך נוהג גם עתה, שכל שיש לאדם יותר קשר לאותה הנשמה, כך יש לו יותר קשר לביאור התורה במקומו ומדרגתו. כי כל מה שמרוחק האדם מהתורה הוא משום שלא ביארו לו את התורה כראוי כאמור, שביאור התורה בפנימיות הוא שיכיר האדם בכך שבמקומו שעומד עתה הנה שם ממש יש לו חלק בקיום כל התורה, ואין בדבר כל קושי ודרך מייגע, שהרי אין יכול האדם לקיים במעשה את כל מצוות התורה ברגע אחד, אלא תלויים הם כולם בדבר אחד אותו צריך הוא לעשות באותו העת והשעה, שאם צריך הוא כעת להיות בשבב ואל תעשה מצד אחת ממצוות ה'לא תעשה', הנה בזה נכלל הוא בקיום כלל שס"ה מצוות ה'לא תעשה', וכן בדבר קל שצריך הוא לעשות כעת הנה נכלל הוא בקיום כלל רמ"ח מצוות ה'עשה', וכך כאשר עוסק הוא באותו הרגע אם במצוות 'עשה' אם במצוות 'לא תעשה' נכלל הוא בזה בקיום כל התורה כולה, שהרי התורה כולה קומה אחת היא ותלויים כל מצוותיה זה בזה.

והוא גילוי רחמים גדולים שמשפיע הבורא ב"ה לאדם, שתמיד יכול הוא להיות קרוב אצל כל התורה. וזהו הגילוי שמגלה נשמה זו הכלולה מכל ביאורי התורה, שלרחוקים מגלה היא את עוצם רחמי השי"ת בעצם שייכותם לכל תורה כולה, ולחכמים מגלה היא שיש להם חלק אמיתי בחידוש ביאורי התורה ודרך ה' משרשה בהר סיני עד כל הדורות לבאר התורה לכל ישראל.

וכפי שיש לאדם את ביאור התורה מצד גילוי נשמה זו כאמור, כן נגלים לו שפע רחמי השי"ת עימו, שנגלה לו דבר ממחשבת השי"ת, ובזה מסיר הוא מעצמו את המחיצה שיש בינו לבין הרצון אליו יתברך, והוא הולך ומתחדש ברצון אליו יתברך לבדו כראוי כאמור. וכפי שיש לו גילוי של רחמי השי"ת, כן מתחדש אצלו הרצון לדרך ה' וקיום התורה, כי מגלה הוא בזה שהשי"ת סמוך וקרוב אצלו תמיד, וקיום התורה נמצא בהישג ידו תמיד, במקומו ומדרגתו ממש, וכמו שאמר משה (דברים ל, יא-יד) "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא, לא בשמים היא... ולא מעבר לים היא... כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו".

ט

והנה כל ישועת האדם וטובתו תלויה בהכרת אלו הרחמים בדרך האמורה, וענין התפילה בדרך זו היא ענין אחר לגמרי, כי התפילה הלא 'רחמי' היא, ולכך כאשר מתפלל האדם במחשבת דין אינו יכול לפעול, וכך יכול האדם לילך שנים רבות מתוך שהוא לומד ומתפלל ובתוך כך נעשה ליבו קשה יותר ויותר על אשר אין השי"ת פונה אליו כביכול להושיעו בכל עניניו שמבקש ומתפלל עליהם. והוא מפני שתיקוני הזקן כ"ב הם, שהם י"ג תיקוני דיקנא דאריך אנפין, ותשעה תיקונים דזעיר אנפין המובאים בפרקא תליתאה דספרא דצניעותא כאמור, ויחד הם כנגד כ"ב אותיות כמו שאמר רשב"י באדרא רבא שבזוהר נשא (בדף קלט ע"א), שהם שלימות גילוי הדיבור בתורה ובתפילה. וכאשר יש לאדם דרך להכיר מרחמי השי"ת הרי שדבוק הוא ב'פלא' עליון, שהוא כנגד הראש שבקומת גילוי הרחמים, וכנגד האות אל"ף שהיא כנגד הכתר והראש כמו שאמר רבי אלעזר בזוהר בלק (בדף קצג ע"ב), ובזה מאירה האות א' על כל הכ"ב אותיות, ונעשה מתורתו ומתפילתו ענין אחר ממש.

כי בלימוד ועסק תורתו מאירה לו התורה ביותר ודבוק הוא בעץ החיים, וכל מבארי ומפרשי ומוסרי התורה נעשים לו לנגלים בתורתו, כי דבוק הוא בעסק תורתו בתכלית ומטרת התורה, שהיא לגלות את רחמי השי"ת כראוי, ובתפילתו נעשה חידוש מעשה בראשית, כי אין תפילתו על צד הדין והצמצום שפוסק ומכריע הדיבור כאמור, אלא הוא רק המשכה וגילוי של השפעה ורחמים מתיקוני הדיקנא, שהם כ"ב אותיות, ונמשכים עד אותיות מנצפ"ך שמצד הגבורה והדין, ומתבטלים ממנו כל מיני דינים.

כי עיקר מטרת ותכלית התורה הוא לעשותה כעת ממקומו ממש, שתלוי הדבר בהשפעת הדיבור מצד כ"ב האותיות כראוי, וכמו שאמר משה 'בפיך ובלבבך לעשותו', ש'בפיך' הוא דיבור מתוקן בכ"ב אותיות בתורה ובתפילה, וזהו כנגד שם אדנו"ת וכנגד כ"ב אותיות הדיבור כמו שאמר רבי חייא בזוהר בלק (בדף קפה ע"ב) וכמובא בדברי רבנו האר"י בשער הכוונות (דרושי חזרת העמידה ה), ובזה נעשה תיקון לכל צד הדין והנוקבא שאין בה זקן, עד שתש בזה כח יצרו ונעשה כענין הנוקבא, ו'בלבבך' הוא ההתבוננות ברחמים והדבקות בהם, שזהו כנגד שם הוי"ה שכנגד מחשבת הלב כמו שאמר רשב"י בזוהר שמות (בדף יז ע"א), ו'לעשותו' הוא מה שבכל זה יש לו את העיקר בעסק מצוות התורה, שהוא גילוי התורה וקיומה ועשייתה ושמירתה במקומו בשעה ובמקום בו הוא נמצא עתה, שבזה יש לו חיבור וקיום לכל התורה כאמור.

**קחו חלק
במפעל
הקודש**

המעונינים להצטרף למערך הרכזים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מדי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות

076.5995991 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com